

Врз основа на член 55 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа („Службен весник на Република Македонија” број 58/00, 44/02, 82/08, 167/10 и 51/11), член 21 став 2 и член 22 став 2 од Законот за средно образование („Службен весник на Република Македонија” број 44/95, 24/96, 34/96, 35/97, 82/99, 29/02, 40/03, 42/03, 67/04, 55/05, 113/05, 35/06, 30/07, 49/07, 81/08, 92/08, 33/10, 116/10, 156/10, 18/11, 51/11, 6/12, 100/12 и 24/13) и член 7 алинеја 5 од Законот за стручно образование и обука („Службен весник на Република Македонија” број 71/06, 117/08, 148/09, 17/11 и 24/13), министерот за образование и наука донесе наставна програма по **техничко комуницирање за I година**, струка електротехничка, образовен профил електроинсталатер и монтер за учениците во средното стручно реформирано тригодишно образование.

**МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА
ЦЕНТАР ЗА СТРУЧНО ОБРАЗОВАНИЕ И ОБУКА**

НАСТАВНА ПРОГРАМА

ТЕХНИЧКО КОМУНИЦИРАЊЕ

I година

**ЕЛЕКТРОТЕХНИЧКА СТРУКА
Електроинсталатер и монтер**

Скопје, 2013

**1. НАЗИВ НА ОБРАЗОВНАТА ПРОГРАМА ВО ЧИИ РАМКИ СЕ ИЗУЧУВА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА
ЕЛЕКТРОИНСТАЛАТЕР И МОНТЕР**

2. НАЗИВ НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА ЗА ПРЕДМЕТОТ - ТЕХНИЧКО КОМУНИЦИРАЊЕ

**3. ГОДИНА НА ИЗУЧУВАЊЕ НА НАСТАВНИОТ ПРЕДМЕТ, БРОЈ НА ЧАСОВИ И ВРЕМЕТРАЕЊЕ НА
ОБРАЗОВАНИЕТО:**

Година во која се изучува наставниот предмет: прва година

Број на часови неделно: 2

Број на часови годишно: 72

Времетраење на образованието: три години

4. КОМПЕТЕНЦИИ НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

ПО РЕАЛИЗАЦИЈА НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА СЕ ПОСТИГНУВААТ СЛЕДНИВЕ КОМПЕТЕНЦИИ:
Применување технички прописи и правила за цртање
Изработување едноставни технички цртежи рачно и со компјутер
Цртање електротехнички шеми рачно и со компјутер
Користење техничко – технолошка документација

5. ЦЕЛИ И РЕЗУЛТАТИ ОД УЧЕЊЕТО НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

5.1. Цели на наставната програма за предметот

Целите на наставната програма по **техничко комуницирање** е да се:

- применуваат стандардите за цртање;
- изработуваат технички цртежи користејќи го ортогоналното проектирање;
- цртаат електрични инсталации на станови со распоред на електроопремата;
- користи техничко – технолошка документација;
- користи програмскиот пакет CAD при цртањето.

5.2. Резултати од учењето

По завршување на наставната програма по **техничко комуницирање**, ученикот ќе биде способен да:

- користи прибор за техничко цртање;
- применува стандарди во техничкото комуницирање;
- анализира технички цртежи и електротехнички шеми;
- користи техничко – технолошка документација;
- применува софтвер за цртање на технички цртежи и електротехнички шеми.

6. ОПЕРАЦИОНАЛИЗАЦИЈА НА КОМПЕТЕНЦИИТЕ

ТЕМАТСКИ ЦЕЛИНИ	КОНКРЕТНИ ЦЕЛИ	РЕЗУЛТАТИ НА УЧЕЊЕТО (образовни излези)	КОРЕЛАЦИЈА
1	2	3	4
СТАНДАРДИ	<p>Ученикот да:</p> <ul style="list-style-type: none"> • го наведува приборот и материјалот за техничко цртање; • го дефинира поимот за стандард; • ги разликува видовите стандарди (национални и интернационални); • ги препознава размерите за цртање; • ја сфаќа улогата и значењето на техничкото писмо; • го разбира значењето за испишување на заглавието и составницата; • ги разликува типовите на линии. 	<p>Ученикот ќе биде способен да:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ракува правилно со приборот за цртање; • применува стандарди за линиите во техничкото цртање; • испишува заглавие и составница. 	<p>Практична настава Тема: -Техничко-технолошка документација</p>
ОРТОГОНАЛНО ПРОЕКТИРАЊЕ	<ul style="list-style-type: none"> • Ги искажува видовите на ортогонално проектирање; • ги прикажува основите на ортогоналното проектирање; • врши претставување на геометриски тела во погледи; • претставува станбен објект во хоризонтален пресек (основа). 	<ul style="list-style-type: none"> • Црта геометриски тела во погледи; • изработува рачно едноставни технички цртежи; • црта хоризонтален пресек на стан. 	<p>Практична настава Тема: -Техничко-технолошка документација -Рачна обработка на материјалите -Машинска обработка на материјалите</p>

<p>ПРАВИЛА И СТАНДАРДИ ВО ТЕХНИЧКОТО ЦРТАЊЕ</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ја сваќа потребата од прецизност и педантност во работењето; • врши претставување на пресекот на геометриските тела; • шрафира и котира пресек на едноставни геометриски тела; • го објаснува значењето на скицирањето; • ги препознава електротехничките знаци и симболи; • го воочува значењето на електричните шеми; • црта електрични шеми. 	<ul style="list-style-type: none"> • Прикажува пресек на едноставни геометриски тела; • шрафира тела во пресек; • котира хоризонтален пресек на станбен објект; • применува електротехнички знаци и симболи при цртање шеми. 	<p>Практична настава Тема: -Техничко-технолошка документација</p> <p>Електротехника Тема: -Еднонасочни струи -Наизменични струи</p> <p>Електротехнички материјали и елементи Тема: -Проводни материјали -Полупроводни материјали</p>
<p>ОПИС НА ПРОГРАМСКИОТ ПАКЕТ CAD</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ја сфаќа важноста на програмскиот пакет CAD; • ја искажува функцијата на алатките во прозорот за цртање на CAD; • ги користи алатките во прозорот за цртање на CAD; • ги применува наредбите за цртање, едитирање, котирање, шрафирање; • врши внесување на текст на цртеж; • запазува редоследност и процедури во работата со програмскиот пакет CAD. 	<ul style="list-style-type: none"> • Црта, шрафира и котира едноставни геометриски фигури; • испишува технички цртеж. 	<p>Практична настава Тема: -Техничко-технолошка документација</p> <p>Информатика Тема: “Компјутерска графика”</p>

CAD VO ПРОЕКЦИОНОТО ЦРТАЊЕ	<ul style="list-style-type: none"> • Изведува цртање на правилни полигони; • ги претставува геометриските тела во погледи; • претставува станбен објект во хоризонтален пресек (основа); • ги користи знаците и симболите од електротехниката; • црта самостојно електрични шеми; • врши котирање на хоризонтален пресек на станбен објект (основа); • чита техничко - технолошка документација; • користи техники за презентација; • применува стручно - техничка терминологија. 	<ul style="list-style-type: none"> • Изработува едноставни технички скици и цртежи со помош на CAD; • црта електрична инсталација на стан со распоред на електроопремата; • црта едноставна електрична инсталација на погон-работилница; • чита техничко- технолошка документација 	<p>Практична настава Тема: -Техничко-технолошка документација</p> <p>Електротехника Тема: -Електростатика -Еднонасочни струи -Наизменични струи</p>
---	--	--	---

Забелешки:

- Од 10% до 20% од наставната програма се остава простор на наставникот да ја дополни програмата програмирајќи тематски целини според потребите на околината.
- Екстерното проверување ги вклучува само горенаведените тематски целини програмирани во наставната програма, а не и тематските целини програмирани од страна на наставникот.

7. ДИДАКТИЧКИ НАСОКИ (методи и форми на работа)

Наставата по **техничко комуницирање** може да се реализира преку различни начини на дидактичко-методско обликување на наставата. Според целите и задачите на наставниот предмет **техничко комуницирање** (цртање) ќе се реализира со користење на програмскиот пакет CAD – за рамнинско цртање во две димензии. Содржините во првото полугодие ќе се реализираат со рачно цртање а во второ полугодие со програмскиот пакет CAD. Најчесто воспитно-образовната работа по овој предмет се реализира во блок часови. Согласно со конкретните цели од наставната програма, целите на сите теми можат да се постигнат по пат на: демонстрирање на (модели, цртеж и електротехнички шеми), проблемска настава (даден модел да се претстави во погледи) и менторска настава (особено при реализација на графички вежби). Изборот на видот на наставата се остава на самиот наставник.

Наставни методи

Наставните методи како комуникативно дејствување и едукациско кооперирање кои можат да се користат во наставата по техничко комуницирање се:

Вербални методи

- а) Усно излагање при што се врши објаснување на постапки за изработка на технички цртежи и електротехнички шеми.
- б) Дискусија за правилно користење на приборот за цртање и читање на техничко-технолошка документација, каде се водат прашања и одговори кои поттикнуваат на размислување, анализа, и синтеза.
- в) Презентирање на МКС стандарди кои се применуваат во техничкото комуницирање

Визуелни методи

Демонстрирање на:

- предмети (модели, демонстрирање на технички цртежи и техничко-технолошка документација со LCD проектор или графоскоп);
- изработени графички вежби од страна на учениците

Наставни форми

При реализација на наставата важна улога има и обликот на наставната работа. Наставата по предметот **техничко комуницирање** може да се реализира по пат на фронтална работа (особено кога се објаснува, опишува или демонстрира постапка при изработка на технички цртеж и електротехничка шема), и индивидуална и работа во парови (за време на графички вежби рачно и со компјутер). Важен момент е обликот/формата на работа да се приспособи со бројот на учениците и целите кои треба да се постигнат.

8. ВИДОВИ ВРЕДНУВАЊЕ (следење и оценување) НА УЧЕНИКОТ

Следењето и проверувањето на учениците се врши интерно и екстерно.

Интерното проверување на постигањата и оценувањето на знаењата се врши континуирано од страна на наставникот врз основа на изготвен стандард за постигањата по предметот техничко комуницирање.

Вреднувањето може да се врши со различни постапки, форми и инструменти (писмено – графички вежби изработени рачно и со компјутер, следење на резултатите од активности и залагањата на часовите за графичките вежби). При оценување на графичките вежби, неопходно е изработка на инструменти за аналитичко оценување со однапред изработени критериуми за вреднување на знаења и вештини на ученикот.

Оценувањето на постигањата на учениците по предметот техничко комуницирање **задолжително** ќе се врши преку: графички вежби работени рачно и со компјутер, индивидуалните домашни задачи коишто ќе се изведуваат во училиште или дома ставени во портфолио, резултатите од дискусиите и расправите на тема, анализите и активното учество на часовите.

9. НОРМАТИВ ЗА НАСТАВЕН КАДАР

Наставата по предметот **техничко комуницирање** ја реализираат кадри со завршени студии по:

- електротехника;
- машинство;
- ПТО

и со здобиена педагошко-психолошка и методска подготовка и положен стручен испит, согласно со Законот за средно образование.

10. РАБОТНА ГРУПА

1. м-р Зоран Јовчевски, дипл. ел. инж., Центар за стручно образование и обука – Скопје
2. Томислав Мишевски, наставник по техничко цртање во СУГС “Владо Тасевски“ - Скопје
3. Емилија Васевска, дипл. ел. инж., СЕТУ „Михајло Пупин“ – Скопје
4. д-р Влатко Стоилков,, дипл. ел. инж., УКИМ-Електротехнички факултет - Скопје

11. ПОЧЕТОК НА ПРИМЕНА НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

11.1. Датум на започнување: 1.09.2013 година

Одобрил:
Зеќир Зеќири, директор

12. ПОТПИС И ДАТУМ НА ДОНЕСУВАЊЕ НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Наставната програма по предметот **Техничко комуницирање за I година** од електротехничка струка, образовен профил електроинсталатер и монтер за учениците во средното стручно реформирано тригодишно образование, на предлог на Центарот за стручно образование и обука, ја донесе министерот за образование и наука со **бр. 11-5630/1** од **07.10.2013 год.**

07.10.2013 година
Скопје

Министер,

Спиро Ристовски